

No: 877 – Mahreç İşareti

TOKAT PERPERELİ KÜPESİ / TOKAT PIRPIRLI KÜPESİ

Tescil Ettiren

TOKAT TİCARET VE SANAYİ ODASI

Bu coğrafi işaret, 6769 sayılı Sınai Mülkiyet Kanunu kapsamında 03.03.2021 tarihinden itibaren korunmak üzere 27.08.2021 tarihinde tescil edilmiştir.

Tescil No	: 877
Tescil Tarihi	: 27.08.2021
Başvuru No	: C2021/000097
Başvuru Tarihi	: 03.03.2021
Coğrafi İşaretin Adı	: Tokat Perpereli Küpesi / Tokat Pırpırlı Küpesi
Ürün / Ürün Grubu	: Küpe / Halılar, kilimler ve dokumalar dışında kalan el sanatı ürünleri
Coğrafi İşaretin Türü	: Mahreç işareti
Tescil Ettiren	: Tokat Ticaret ve Sanayi Odası
Tescil Ettirenin Adresi	: Gaziosmanpaşa Bulvarı No:4/2 Merkez TOKAT
Coğrafi Sınırı	: Tokat ili
Kullanım Biçimi	: Tokat Perpereli Küpesi / Tokat Pırpırlı Küpesi ibaresi ve mahreç işareti amblemi, ürünün kendisi veya ambalajı üzerinde yer alır. Ürünün kendisi veya ambalajı üzerinde kullanılmadığında, Tokat Perpereli Küpesi / Tokat Pırpırlı Küpesi ve mahreç işareti amblemi, işletmede kolayca görülecek şekilde bulundurulur.

Ürünün Tanımı ve Ayırt Edici Özellikleri:

Tokat Perpereli Küpesi / Tokat Pırpırlı Küpesi; 14, 22 veya 24 ayar altın külçelerin eritilerek çubuk haline getirilmesinden sonra silindirden geçirilerek elde edilen tellerin ve astar/levhaların özel kalıplarda şekillendirilerek işlenmesiyle üretilen el işçiliği ürünüdür. Tel, perpere/astar ve kalp ya da taş (mavi, bordo renkli) olmak üzere 3 kısımdan oluşur. Tel kalınlıkları ile kalp ve perpere kısmında kullanılan levha kalınlıkları değişiklik gösterdiğinden küpelerin ağırlıkları genellikle 2-3 g arasında değişir.

Osmanlı dönemi tahrir defterlerine göre Tokat'taki kuyumculuğun geçmişi 14. yüzyıla dayanır ve Tokat Perpereli Küpesi / Tokat Pırpırlı Küpesi yörenin önemli kuyumculuk ürünleri arasında yer alır. Kuşaktan kuşağa aktarılan ve üretimi tamamıyla el işçiliğine dayanan Tokat Perpereli Küpesi / Tokat Pırpırlı Küpesinin coğrafi sınır ile ün bağı bulunur.

Üretim Metodu:

Tokat Perpereli Küpesi / Tokat Pırpırlı Küpesinin üretimi için öncelikle altın külçeler eritilerek kalıplara dökülür ve kalın tel (çubuk) haline getirilir. Daha sonra tel silindiri makinesinden geçirilerek istenilen kalınlıkta tel elde edilir. Kalıp çekme makinesinden geçiril tel astar (düz levha) haline getirilir.

Şekil 1. Eritme, kalıba dökme, tel ve astar üretimi

Levha haline getirilen astarlar özel baskı kalıplarından çekilerek perpere, kalp (kalbin üst ve alt kısmı) ve taş yuvası kısımları oluşturulur. Perpere; ortası boş, dış kısmı testere dişi görünümünde ve çember şeklindedir. Kalp kısmının üst ve altı kalıplardan birlikte alınır ve bu iki parça kaynak ile birleştirilir. Kalp oluşturulurken her iki parça kabartılı kalp şeklinde olabileceği gibi kalbin alt kısmı düz levha şeklinde de olabilir.

Perpereli küpe üretiminde kullanılan altın tel, küpenin gramajına göre istenilen kalınlıkta (80-100 mikron) ve uzunlukta iki parça halinde kesilir ve çengel yapmak için kullanılır. Çengel, her iki parçayı birleştiren bir menteşe ve iki ucu birleştiren bir kilit mekanizması olmak üzere iki kısımdan oluşur. Çengelin üretiminde önce kalp/taş yuvası telin ilk parçasının ucuna kaynatılır. İki teli birbirine tutturacak menteşe kısmı kalp/taş yuvasının kaynatıldığı telin diğer ucuna kaynatılır. Diğer telin bir ucu menteşe oluşturulacak noktaya monte edilerek hareketli mekanizma oluşturulur.

Şekil 2. Kalbin, taş yuvasının ve menteşe mekanizmasını oluşturulması

Daha sonra kalp/taş yuvasının bulunduğu telden bükmeye başlayarak çengelin ilk kısmı şekillendirilir. Ardından diğer telin bükülmesiyle çengelin ikinci kısmı oluşturulur. Taşlı küpe üretiminde taş, bu aşamada yuvaya yerleştirilir. Perpere çengele geçirilir. Çengel, kalp ve perpere aşamaları tamamlandıktan sonra küpede tavlama/yumuşatma işlemi yapılır. Tavlama ve yumuşatma işlemi sonrasında küpe hidroklorik asit çözeltisi içine 1-2 saniye daldırılıp, çıkarılır ve altın sarısı rengi alması sağlanır. Bu işlemlerden sonra küpeye tesviye, cilalama ve parlatma yapılır. Bir bez önce cila taşına sonra küpeye sürtülerek küpe parlatılır. Parlatma işlemi tamamlanınca Tokat Perpereli Küpesi / Tokat Pırpırlı Küpesi son halini alır.

Şekil 3. Çengellerin oluşturulması, taş ve perperenin yerleştirilmesi

Coğrafi Sınır İçerisinde Gerçekleşmesi Gereken Üretim, İşleme ve Diğer İşlemler:

Tokat Perpereli Küpesi / Tokat Pırpırlı Küpesinin geçmişi eskiye dayanır. Üretiminde kullanılan tellerin ve lehvaların hazırlanması aşamaları dâhil, coğrafi sınıra özgü üretim metodunun her aşaması ustalık becerisi gerektirir. Bu sebeplerle coğrafi sınır ile ün bağı bulunan Tokat Perpereli Küpesi / Tokat Pırpırlı Küpesinin tüm üretim aşamaları belirtilen coğrafi sınırdaki gerçekleştirilir.

Denetleme:

Denetimler; Tokat Ticaret ve Sanayi Odasının koordinatörlüğünde ve Tokat Ticaret ve Sanayi Odası, Tokat İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü ile Tokat Belediyesinden ürün konusunda uzman birer üye olmak üzere en az 3 kişiden oluşan denetim mercii tarafından gerçekleştirilir. Denetimler düzenli olarak yılda bir kez, ihtiyaç duyulduğunda ve şikâyet halinde ise her zaman yapılır.

Denetlenecek kriterler aşağıdaki gibidir.

- Üretim metoduna uygunluk.
- Üretimde kullanılan malzemelerin uygunluğu.
- Tokat Perpereli Küpesi / Tokat Pırpırlı Küpesi ibaresinin ve mahreç işareti ambleminin kullanımının uygunluğu.

Denetim mercii, kamu kuruluşlarından veya özel kuruluşlardan veya bunlarda görevli uzman gerçek veya tüzel kişilerden denetimin gerçekleştirilmesi sırasında faydalanabilir veya hizmet satın alabilir. Tescil ettiren hakların korunmasında hukuki süreçleri yürütür.